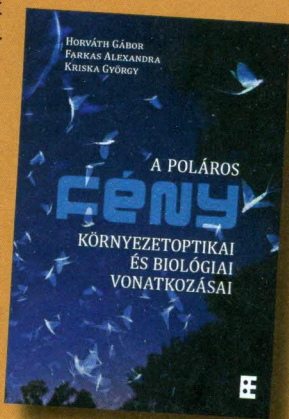

Egy millió karakter a poláros fényről

Hogy egymillió karakter sok vagy kevés, azt nehéz eldönteni. Mindenesetre ennyit tartalmaz a poláros fényről szóló kötet, amely az elmúlt két évtized hazai kutatásait foglalja össze. Ezeket a vizsgálatokat az *ELTE Környezetoptikai Laboratóriuma* az *MTA ŐK Duna-kutató Intézet Ökológiai Laboratóriumával* együttműködve végezte. A szerzők közül *Horváth Gábor* és *Kriszka György* is ezen intézetek munkatársa, csakúgy, mint *Farkas Alexandra*, aki Junior Templeton Fellow-ként is részt vett a kötet összeállításában. Rajtuk kívül azonban több mint 60 név szerepel a közreműködők névsorában.

A kutatások első látásra eléggé elvontnak tűnnek. Olyannyira, hogy 2016-ban Ig Nobel-díjat adtak két idevágó tanulmányért. Ez az elismerés egyébként már kevésbé pejoratív, mint régen. Az utóbbi években olyan felfedezéseknek ítélik oda, melyek – a hivatalos definíció szerint – „az embert először megnevettetik, majd elgondolkodtatják”. Az egyik magyar vonatkozású munka a fehér színű lovak előnyeit elemezte, mivel ezeket az állatokat valamiért kevésbé zavarják a bögölyök. Hogy miért, azt is sikerült kideríteni a szakembereknek, el is olvasható a könyvben. A másik cikk arról szól, hogy a temetőekben miért vonzódnak a szitakötők a fekete sírkövekhez. Bár ehhez kevésbé illik a nevetés, de mindenképpen különös jelenségről van szó. Az is furcsa lehet, hogy valakik erre figyelnek fel, persze egy jó kutatónak éppen az ilyen szokatlan jelenségeket kell észrevennie. A lényeg azonban az, hogy a kutatások eredményei a gyakorlatban is használhatók, sőt még szabadalom is fűződik egy bögölycspadához. Ennek fontosságát az állattartók tudják igazán értékelni.

A tudomány és benne főként az ökológia szempontjai a következők. Az erősen és vízszintesen poláros fényt tükröző mesterséges felületek, például aszfaltutak, napelemtáblák, sötét autók, üvegépületek vagy azok a bizonyos fekete sírkövek némely rovarok szemében a vízfelszint utánózzák, és így megtévesztik őket. A biológiai sokszínűség eszmei értéke mellett a táplálékláncban elfoglalt helyük, a helyi életközösségek fennmaradása miatt érdemes és kell ezekkel a problémákkal foglalkozni.

Az Élet és Tudomány rendszeres olvasói előnyben vannak a kötetet illetően, ugyanis a benne szereplő témák többsége már megjelent a lap hasábjain, e cikkek szerzői között ott vannak a könyv írói. Alapvetően ismeretterjesztő műről van szó, de ezeket az ismereteket nem könnyű elsajátítani, mivel igazán interdiszciplináris területre jut az az olvasó, aki a kötetet alaposabban szeretné át tanulmányozni. Az egymillió karakter mellett 229 színes ábra és 20 táblázat segíti a megértést. A biológián és a légköroptikán túl a rovarok tájékozódása, a környezetvédelem, természeti és városökológia, a kémia, a fizika, a csillagászat, az ásványtan, a meteorológia, de még a történelem is szerepel benne. Utóbbi úgy kerül az asztalra, hogy a szakemberek utánajártak annak a hipotézisnek, miszerint a viking hajósok borult és ködös időben napkőristályokat és az égboltfény lineáris polarizációját használva tájékozódhattak a nyílt tengeren. Mivel nemcsak az elmúlt két évtized, hanem a jelenlegi kutatások és a közeljövő tervei is szerepelnek a kötetben, így akár tankönyvként vagy ajánlott olvasmányként is használható az említett szakterületek hallgatói számára. (*Horváth Gábor – Farkas Alexandra – Kriszka György: A poláros fény környezetoptikai és biológiai vonatkozásai, ELTE Eötvös Kiadó, 2016. 486 oldal, 5500 forint*)

T. Z.